Халқ сўзи

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган ● WWW.XS.UZ ● E-mail: Info@xs.uz ● 2018 йил 28 июль, № 155 (7113) Шанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИ ЧИНАКАМ ХАЛҚЧИЛ ТИЗИМГА АЙЛАНМОҒИ КЕРАК

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 27 июль куни жиноятчиликнинг барвақт олдини олиш борасидаги ишларнинг бугунги ҳолати, бу борада ички ишлар органлари ва бошқа давлат идораларининг масъулиятини янада ошириш, тизимда мавжуд муаммо ва камчиликларни бартараф этиш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилиши бўлиб ўтди.

Йиғилишда Бош вазир ва унинг ўринбосарлари, прокуратура, Ички ишлар ва Мудофаа вазирликлари раҳбарлари, Миллий гвардия қўмондони ва Олий суд раиси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар, Тошкент шаҳри ҳокимлари иштирок этди.

Қонун устуворлигини таъминламасдан, жиноятчиликнинг олдини олмасдан халқ ишончини қозониш мумкин эмас. Давлатимиз раҳбари томонидан бу масалага алоҳида эътибор қаратилмоқда, барча даражадаги раҳбарлардан қатъий масъулият ва жавобгарлик талаб қилинмоқда.

Шу мақсадда ички ишлар тизими тубдан ислоҳ қилинди. Жумладан, илгари барча ходимларнинг 60 фоизи шаҳар ва туман бошқармаларида, 40 фоизи жойларда фаолият юритган бўлса, энди 35 фоизи идораларда қолдирилиб, 65 фоизи аҳолига яқин бўлиши учун маҳалла фуқаролар йиғинлари ҳузурида ишлай бошлади. Тизимни такомиллаштиришга оид 80 дан ортиқ ҳужжатлар қабул қилинди.

Аммо бундай чора-тадбирларга қарамасдан, жойларда ҳали жиноятчиликнинг туб илдизига тўлиқ етиб борилмаяпти. Жиноятларнинг асл сабаблари ўрганилмаяпти, маҳалла, меҳнат жамоалари ва таълим муассасаларидаги муҳокамалар номига ташкил қилиниб, расмиятчиликдан нарига ўтмаяпти.

Маълумотларга қараганда, 2017 йилда жиноятлар 2016 йилдагига нисбатан 16 фоиз, жорий йил 6 ойида эса ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 39 фоиз камайган. Лекин қасддан одам ўлдириш, оғир тан жароҳати етказиш, талончилик, босқинчилик, ўғрилик ва фирибгарлик жиноятларининг сони ҳамон юқорилигича қолмоқда.

— Ҳамма бирдек енг шимариб, муаммолардан тўлиқ хабардор бўлиб, уларни ҳал этишга кўмаклашган, жиноятчиликнинг барвақт олдини олган ва унинг туб моҳиятини тушунтирганида эди, бугунги аҳвол ва рақамлар умуман бошқача бўларди, — деди давлатимиз раҳбари. — Афсуски, жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ҳанузгача эскича ишлаш тизимидан воз кеча олмаяпмиз.

Йиғилишда қайд этилганидек, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларда кўрсаткичларни олдинги давр билан таққослаш амалиёти авж олган. Шу сабабли энди жиноятчиликни жиловлаш бўйича ишлар бутунлай янгича тизимда ташкил этилади. Бу тизим "Жиноят ҳақиқати ва адолат" деб номланади. Масъул раҳбарлар жойларга бориб, жиноятларнинг сабабларини ўрганади, муҳокама қилади, такрорланишининг олдини олишга қаратилган аниқ чоралар кўради. Оммавий ахборот воситаларида "Жиноят ҳақиқати ва адолат" рукни ташкил этилиб, барча ишлар батафсил ёритиб борилади.

Шуни инобатга олган ҳолда, Тошкент шаҳрида жорий этила бошланган "Хавфсиз пойтахт" концепциясини мамлакатимизнинг бошқа ҳудудларида "Хавфсиз шаҳар" шаклида йўлга қўйиш, бунда ҳар бир ҳудуднинг ўз хусусиятларини ҳисобга олиш лозимлиги таъкидланди. Бош вазир, Бош прокурор, ички ишлар ва мудофаа вазирлари, Миллий гвардия қўмондони ва Олий суд раисига бу борада тегишли топшириқлар берилди.

Жиноятчиликка қарши курашишда ҳуқуқбузарликлар ва уларни содир этишга мойил шахслар ҳисобини юритишнинг самарали механизмини жорий этиш зарур. Ички ишлар вазирлигининг ҳуқуқбузарликларнинг ягона ҳисобини юритиш, таҳлил қилиш ва ўзаро ахборот алмашувига масъул Ахборот маркази эса лоқайд масканга айланиб қолган. Бунга чек қўйиш учун Ахборот марказини Бош прокуратура таркибига ўтказиш мақсадга мувофиқдир. Шунингдек, ҳуқуқбузарликларни рўйхатга олишнинг электрон тизимини жорий қилиш лозим. Бу ишларнинг узвий давоми сифатида ҳар бир ҳудудда жиноятчиликнинг олдини олиш ва унга қарши курашиш фаолияти рейтингини жорий этиш керак.

Хотин-қизлар қўмитаси, "Оила" илмий-амалий тадқиқот маркази ва аҳоли билан тўғридан-тўғри ишлайдиган бошқа ташкилотлар, ҳокимликлар, ички ишлар бўлимларида ёшлар бўйича ўринбосар лавозими жорий этилди. Лекин жиноят содир бўлганда уларнинг фаоллиги кўзга ташланмаяпти. Жойлардаги масъуллар жиноят бўйича муҳокамаларни ўзлари ташкиллаштириши ва сабабларини аниқлаши, оммавий ахборот воситаларида бевосита чиқиб маълумот бериши даркор. Шундагина ҳар бир жиноятнинг илдизигача етиб бориш мумкин бўлади. Акс ҳолда, ҳамма жиноятчиликка қарши курашиш иммунитетини шакллантириш ўрнига унинг оқибатлари билан овора бўлиб қолаверади.

Йиғилишда сўнгги пайтда ўз жонига қасд қилиш ҳолатлари кўпайгани билан боғлиқ муаммо муҳокама қилинди. Аҳолига психиатрия ёрдами кўрсатиш тизимини янада такомиллаштиришга оид дастурлар доирасида психиатрия шифохоналари ва психоневрология диспансерларининг моддий-техника базаси яхшилангани, кадрлар малакасини ошириш тизими йўлга қўйилгани, Зўрлик ишлатишдан жабр кўрган шахсларни реабилитация қилиш ва мослаштириш ҳамда ўз жонига қасд қилишнинг олдини олиш республика маркази, туман хотин-қизлар қўмиталари ҳузурида махсус марказлар ташкил этилаётгани, "хавф остидаги гуруҳ"да бўлган шахсларнинг ягона электрон базаси шакллантирилаётганига қарамай, масъулларнинг бу масалага ёндашув ва муносабатида кескин ўзгариш кузатилмаяпти. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича Республика кенгаши, Соғлиқни сақлаш, Олий ва ўрта махсус таълим, Халқ таълими вазирликлари, Ёшлар иттифоқи ва Хотин-қизлар қўмитаси ўз жонига қасд қилиш билан боғлиқ ҳар бир ҳодисага "фавқулодда ҳолат" сифатида қараши, таълим муассасаларида ўз жонига қасд қилишга мойил хулқ-атвор пайдо бўлишига йўл қўймасликка қаратилган психологик дастурлар ишлаб чиқиши лозим. Дин ишлари бўйича қўмита ва Ўзбекистон мусулмонлари идораси ўз жонига қасд қилишга нисбатан муқаддас динимизнинг муносабатини таъсирчан усулларда кенг оммага тушунтириши зарур.

Жорий йил 6 ойида рўйхатга олинган жиноятларни, асосан, ўғрилик, фирибгарлик, талончилик ва босқинчилик ташкил қилган. Бу ҳолат профилактика, жиноят-қидирув ва қўриқлаш хизматлари фаолияти мутлақо қониқарсиз эканидан далолат беради. Масалан, юртимиздаги хонадонларнинг 0,7, тадбиркорлик объектларининг 12 фоизигина қўриқлаш пультига уланган, оммавий жойлардаги видеокамералар ягона тизимга уланмаган. Яъни қўриқлаш хизмати ҳамон эскича тизимда ишламоқда, замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этишда сусткашликка йўл қўйилмоқда. Бундай ҳолатлар жиноятлар очилмай қолишининг сабабларидан бири ҳисобланади. Шундан келиб чиққан ҳолда, Қўриқлаш хизмати фаолиятини янги тизим асосида ташкил этиш, ахборот технологияларини тўлиқ жорий қилиш, давлат-хусусий шерикликка мувофиқ сервис сифати ва кўламини ошириш лозим.

Йиғилишда ёшлар орасида жиноятчилик камаймаётгани масаласи кўриб чиқилди. Жорий йилнинг 6 ойида юртимизда қайд этилган жами жиноятларнинг 30 фоизида ёшларнинг қўли борлиги ачинарлидир. Бунинг сабаби ёшлар ягона ғоя, ягона мақсадлар йўлида жипслаштирилмаётгани, таълим-тарбия ва бандликни таъминлашда кўплаб тизимли муаммолар ҳал этилмаётганидадир. Масалан, бир йилда 600 мингдан зиёд йигит-қизлар мактаб, лицей ва коллежларни битиради. Олий ўқув юртлари уларнинг 10 — 15 фоизини қабул қилади. Демак, қолганлар эртага ким бўлиши ҳақида бош қотириш зарур. Уларга муносиб шароит яратиб берилмас экан, эртага ниманидир талаб қилишга ҳеч кимнинг маънавий ҳуқуқи бўлмайди. Шунинг учун ҳам "Ёшлар — келажагимиз" Давлат дастури қабул қилинди, 800 миллиард сўм маблағ айнан ёшлар тадбиркорлиги, бандлиги учун йўналтирилди. Масъуллар уйма-уй юриб, ёшлар билан суҳбатлашиши, уларнинг орзу-мақсадларини билиш орқали ушбу дастурнинг тўлиқ ижросини таъминлаши лозим.

Йиғилишда йўл-транспорт ҳодисалари кўпайгани билан боғлиқ масала муҳокама қилиниб, бу борада энг асосий муаммо ҳайдовчи ва пиёдаларнинг билим-кўникмалари, қонунга итоаткорлик ва бошқа йўл ҳаракати иштирокчиларига ўзаро ҳурмат маданиятининг ўта пастлигида экани таъкидланди. Йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун жазо қўлланиляпти, лекин натижа кутилганидек эмас. Йўлларнинг аҳволи, йўл белгиларини хатловдан ўтказиш, уларни босқичма-босқич замонавий қопламали йўл белгилари билан алмаштириш борасидаги ишлар талабга жавоб бермайди. Ички ишлар вазирлиги, Автомобиль транспорти агентлиги, Автомобиль йўллари давлат қўмитаси 2018 — 2022 йилларга мўлжалланган йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш концепциясида кўрсатилган вазифаларнинг тўлиқ ва сифатли бажарилишини таъминлаши даркор. Шу билан бирга, соҳага давлат-хусусий шериклик механизмини жорий этиш, ҳудудларда магистраль йўлларни ҳусусийлаштириш, пуллик хизматни йўлга қўйиш, йўл ҳаракати қоидаларини қасддан бузганлик учун жавобгарликни кучайтириш чораларини кўриш керак.

Мана шундай камчиликлар туфайли ички ишлар идоралари чинакам "Халқчил ички ишлар органлари"га айланмаяпти. Ҳанузгача мурожаатларни эътиборсиз қолдириш, хизмат вазифасига совуққонлик билан ёндашиш ҳолатлари мавжуд. Кейинги вақтларда тизим ходимларининг номақбул ҳаракатлари, мансаб ваколатларини суиистеъмол қилишига доир ҳолатлар интернетда кенг муҳокама қилинаётгани ички ишлар органларининг обрўсига путур етказмоқда. Ички ишлар вазирлиги кенгайтирилган ҳайъат мажлиси ўтказиб, бундай ҳодисаларни муҳокама қилиши, келгусида йўл қўймаслик чораларини кўриши лозим.

Маълумки, ҳудудларда жиноятчиликнинг барвақт олдини олиш ва ҳуқуқбузарликка қарши курашиш Республика комиссияси фаолиятини самарали ташкил этиш учун 5 та минтақавий ишчи гуруҳнинг ҳар бирига тегишли ҳудуд ва масъул раҳбарлар бириктирилиб, аниқ вазифалар юклатилган. Сони ошган жиноятларнинг содир этилишига имкон бераётган шарт-шароит ўрганилиб, ҳар бир турдаги жиноятнинг барвақт олдини олишга қаратилган "Йўл харитаси" ишлаб чиқилган.

Давлатимиз раҳбари бу борадаги тадбирлар қоғозда қолиб кетмаслиги кераклигини, ҳар бир тадбир, ҳар бир ҳаракат аниқ натижага қаратилган бўлиши, аҳолининг мушкулини енгил қилишга сафарбар этилиши зарурлигини қайд этди. Бунинг учун Республика комиссияси ҳар бир туман ва шаҳарга криминоген вазият нуқтаи назаридан "ташхис" қўйиб, унинг натижасига кўра мамлакатнинг криминоген харитасини ишлаб чиқиши керак.

Айни пайтда жиноятчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ҳаммага, жумладан, судларга ҳам бирдек тегишли вазифадир. Лекин айрим судлар раислари нафақат бу ишни, балки ўзига юклатилган профессионал вазифаларни ҳам лозим даражада бажармаяпти. Шу нуқтаи назардан, Судьялар олий кенгаши, Олий суд судларда ишни тўғри ва самарали ташкил этиш, суд раислари фаолиятини баҳолашнинг аниқ мезонларини белгилаш, жиноятчиликнинг олдини олишда судларнинг иштироки ва масъулиятини ошириш бўйича аниқ тадбирлар кўриши даркор.

Муҳокама қилинган барча масалаларнинг таҳлили шуни кўрсатадики, ички ишлар органларининг таҳлилий-ҳуқуқий ва прогнозлаш фаолияти бугунги кун талабларига жавоб бермайди. Таҳлил қилиш қобилиятига эга кадрларни тарбиялаш борасида Ички ишлар вазирлиги Академиясининг фаолиятини қониқарли, деб бўлмайди. Чунки жиноятчиликнинг барвақт олдини олишда унинг динамикасини прогноз қилиш муҳим шартлардан ҳисобланади. Шуни инобатга олган ҳолда, тегишли мутасаддиларга ички ишлар органларининг бошқарув, тизимли таҳлил, прогноз ва назорат йўналишларидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқиш вазифаси топширилди.

Йиғилишда кўриб чиқилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилиниб, аниқ мақсадли чора-тадбирлар белгилаб олинди.

ЎзА.

Ўзбекистон Республикаси
Президентининг
ФАРМОНИ

ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА ҚОНУНИЙ МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТИЗИМИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатда тадбиркорлик фаолиятининг тўсқинликсиз амалга оширилишини таъминлаш, бизнес юритиш учун қулай шарт-шароитлар яратиш ва республиканинг инвестициявий жозибадорлигини оширишга қаратилган кенг кўламли ислоҳотлар олиб борилмоқда.

Ушбу мақсадда муқобил текширувлар ва режадан ташқари текширувларнинг барча турлари бекор қилинди, тадбиркорлик фаолияти соҳасидаги бир қатор лицензияланадиган фаолият турлари ва рухсат бериш тартиб-таомиллари қисқартирилди ҳамда соддалаштирилди. Мазкур чора-тадбирлар мамлакатда ишбилармонлик муҳитини ривожлантиришга ва Ўзбекистон Республикасининг халқаро миқёсдаги рейтингига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Шу билан бирга, тадбиркорлик фаолияти соҳасида бир қатор тизимли муаммолар сақланиб қолмоқда, уларнинг ҳал этилиши бизнесни ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартараф этиш, мамлакатга хорижий инвестицияларни жалб қилиш ҳамда тадбиркорлар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларининг кафолатли ҳимоясини таъминлаш имконини беради. Хусусан:

биринчидан, назорат қилувчи органлар ва инсофли тадбиркорлик субъектлари ўртасида ишончли ҳамкорликни ўрнатишга қаратилган Ўзбекистон Республикасининг солиқ сиёсатини такомиллаштириш концепциясининг қабул қилинганлиги амалдаги текширувлар тизимини, давлат назоратининг бошқа турларини, шунингдек, солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни ундириш тартибини тубдан қайта кўриб чиқишни талаб этади;

иккинчидан, қонун ҳужжатларида замон талабларига жавоб бермайдиган айрим ҳуқуқий механизмларнинг мавжудлиги сабабли солиқлар, бошқа мажбурий тўловлар, пенялар ва молиявий жарималар бўйича қарздорликлар сунъий йўл билан йиғилиб бормоқда;

учинчидан, тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари бузилишига олиб келаётган давлат органларининг самарасиз ва ортиқча назорат функциялари амал қилмоқда;

тўртинчидан, тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган текширувларнинг ташкилий жиҳатлари ва тартиб-таомилларини комплекс тартибга солиш ҳамда уларнинг қонунийлиги мониторингини олиб боришнинг ягона яхлит тизими мавжуд эмаслиги назорат қилувчи органлар фаолиятининг шаффофлигини таъминлаш ва ўтказиладиган текширувларнинг асослилигини холис баҳолаш имконини бермаяпти;

бешинчидан, ўтказиладиган текширувларнинг очиқлиги, ошкоралиги ва холислигини таъминловчи назорат қилувчи органлар фаолияти устидан мустақил жамоатчилик назорати тизими жорий этилмаган;

олтинчидан, кўчмас мулк объектларини бузиб, давлат ва жамият эҳтиёжлари учун ер участкаларининг олиб қўйилиши муносабати билан жисмоний ва юридик шахсларга етказилган зарарларни қоплашнинг амалдаги механизмидаги камчиликлар уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари бузилишига олиб келмоқда, тадбиркорлик субъектларининг давлатга бўлган ишончига путур етказмоқда, шунингдек, мамлакатнинг инвестициявий жозибадорлигини пасайтирмоқда.

Бизнесни ривожлантиришдаги бюрократик тўсиқларни бартараф этиш, тадбиркорлик субъектларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий механизмларини янада кучайтириш, мамлакатда инвестиция ва ишбилармонлик муҳитини яхшилаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси ва Савдо-саноат палатасининг мазкур Фармон кучга кирган вақтда мавжуд бўлган қатъий белгиланган солиқ ва ушбу қарздорлик учун ҳисобланган пенялар бўйича қарздорликни, шунингдек, молиявий жарималар ва суд харажатлари (суд чиқимлари бундан мустасно) бўйича қуйидагиларга ҳисобланган қарздорликни ҳисобдан чиқариш ҳақидаги таклифи маъқуллансин:

2018 йил 1 апрелга қадар якка тартибдаги тадбиркор мақомини йўқотган жисмоний шахсларга ва 2018 йил 1 апрелдан молиявий-хўжалик фаолиятини амалга оширмаётган (шу жумладан, фаолиятини вақтинча тўхтатган) якка тартибдаги тадбиркорларга;

давлат рўйхатидан ўтмасдан тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланганлиги учун бир йиллик қатъий белгиланган солиқ суммаси ҳисобланган жисмоний шахсларга.

Ушбу банднинг биринчи хатбошисида кўрсатилган қарздорликларни ҳисобдан чиқариш, мазкур банднинг тегишли равишда иккинчи ва учинчи хатбошиларида назарда тутилган шахслар 2019 йил 1 январга қадар муддатда тадбиркорлик фаолиятини тиклаган ёки қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтган ҳолларда амалга оширилиши белгилансин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатасининг ҳудудий бошқармалари билан биргаликда ушбу бандда кўрсатилган шахсларнинг тадбиркорлик ва молия-хўжалик фаолиятини тиклашда, шунингдек, уларнинг қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтказишда фаол ёрдам берсин, бажарилган ишлар натижалари тўғрисидаги ойлик ҳисоботларни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритиб борсин.

(Давоми 2-бетда).

Кун иқтибоси:

Диний эркинлик ривожланса, мамлакат ҳам ривожланади. Шу маънода, биз Ўзбекистоннинг янада эркин жамият қуриш йўлидаги қадамларини олқишлаймиз. Шунга қатъий ишонамизки, диний эркинлик даражасининг аввалгига қараганда юқорироқ бўлиши мамлакат, жамият ва минтақага узвий ижобий таъсир кўрсатади.

Майк ПОМПЕО, АҚШ Давлат котиби.

ОЛИЙ МАЖЛИС ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИДА

Парламент қуйи палатасининг 27 июль куни бўлиб ўтган мажлисида депутатлар Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси раисининг "Ўзбекистон Республикасида атроф-муҳит муҳофазаси бўйича дастурларнинг ижро этилиш ҳолати тўғрисида"ги ахборотини эшитдилар.

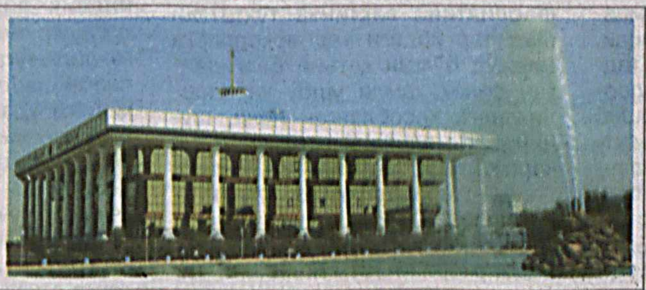

Мажлисдаги мунозара қандай якун топди?

Таъкидлаб ўтилганидек, ушбу дастурларни амалга оширишда асосий эътибор аҳоли ва давлатнинг яшаш муҳити ҳамда экологик хавфсизлик даражаси учун кафолатланган ва қулай шароитларни яратишга, технологик жараёнларни ҳамда табиатни муҳофаза қилиш фаолиятини такомиллаштиришга, атроф-муҳитнинг ишлаб чиқариш ва хўжалик фаолияти чиқиндилари билан ифлосланишининг олдини олишга, экологик таълим ҳамда барқарор ривожланиш мақсадларида таълим соҳасида табиатни муҳофаза этишга доир қонун ҳужжатларини ва норматив-услубий базани такомиллаштириш масалаларига қаратилди. Шу билан бирга, табиатни муҳофаза қилиш фаолиятини такомиллаштириш ҳамда табиий муҳитнинг трансчегаравий ифлосланишининг олдини олишга доир минтақавий ва халқаро ҳамкорликни ривожлантиришга ҳам алоҳида аҳамият берилди.

Муҳокамалар чоғида депутатлар дастурларда ижро этилмаган бандларнинг бажарилиши сифатини ҳамда ушбу тадбирларни амалга ошириш учун ажратилган маблағлар ва моддий ресурсларнинг ўзлаштирилишини танқидий таҳлил этиш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ҳамда табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш соҳасидаги қонун ҳужжатларини янада такомиллаштириш мақсадга мувофиқ эканини таъкидлаб ўтдилар.

Эшитув якунида депутатлар томонидан билдирилган фикр-мулоҳазалар ва таклифларни инобатга олган ҳолда, Қонунчилик палатасининг тегишли қарори қабул қилинди.

Шундан сўнг депутатлар мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлашга қаратилган бир қатор долзарб қонун лойиҳаларини кўриб чиқдилар.

➡ 2

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА ҚОНУНИЙ МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТИЗИМИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

2. Якка тартибдаги тадбиркорлар сифатида давлат рўйхатидан ўтмасдан фаолият олиб бораётган жисмоний шахслардан тегишли фаолият тури бўйича белгиланган ставкадан келиб чиқиб ҳисобланган бир йиллик миқдордаги қатъий белгиланган солиқни бир йўла ундириш тартиби бекор қилинсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси:

а) Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси ва Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти, Молия вазирлиги, Иқтисодиёт вазирлиги ва Олий суд билан биргаликда уч ой муддатда тадбиркорлик субъектлари — юридик шахсларга ҳисобланган ундириш умидсиз бўлган солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар, мазкур қарздорлик учун ҳисобланган пенялар бўйича қарздорликни, шунингдек, молиявий жарималар ва суд харажатлари (суд чиқимлари бундан мустасно) бўйича қарздорликни хатловдан ўтказсин, кейинчалик кўрсатилган қарздорликларни белгиланган тартибда ҳисобдан чиқариш чораларини кўрсин;

б) Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Бош прокуратураси, Марказий банки, Молия вазирлиги ҳамда Хусусийлаштирилган корхоналарга кўмаклашиш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси билан биргаликда бир ой муддатда:

солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича қарздорлиги бўлган ва икки ой давомида тадбиркорлик фаолиятини амалга оширмаётган якка тартибдаги тадбиркорларнинг фаолиятини тўхтатиш тартиби;

молия-хўжалик фаолиятни амалга оширмаётган корхоналарни тугатиш тартибини соддалаштириш, шунингдек, фаолият кўрсатмаётган ташкилотлар ва муассислари узоқ муддат бедарак бўлган ташкилотларнинг умидсиз қарздорлигини ҳисобдан чиқариш механизмларини такомиллаштириш бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

4. 2018 йил 1 сентябрдан:

тадбиркорлик субъектларининг молия-хўжалик фаолияти билан боғлиқ бўлмаган режали текширувлар;

тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган назорат тартибидаги текширувлар бекор қилинсин.

5. Белгилаб қўйилсинки, 2018 йил 1 сентябрдан:

Тадбиркорлик субъектлари фаолиятини текшириш ташаббуси билан чиқиш тегишли тадбиркорлик субъектлари томонидан қонунбузарлик содир этиш хавфи даражасидан келиб чиқиб, текширувни ташаббус қилишни назарда тутувчи "хавфни таҳлил этиш" тизими натижалари асосида амалга оширилади;

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган текширувларни мувофиқлаштириш бўйича ваколатли орган ҳисобланади;

назорат қилувчи органлар томонидан тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган барча текширувлар Текширувларни электрон рўйхатга олиш ягона тизимида рўйхатга олиниши шарт;

Текширувларни электрон рўйхатга олиш ягона тизимида рўйхатга олинмаган тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган текширувлар ноқонуний ҳисобланади;

тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказилган текширувларнинг натижалари назорат қилувчи органлар томонидан текширув тамомлангандан кейин уч кун давомида Текширувларни электрон рўйхатга олиш ягона тизимига киритилади.

6. Қуйидагилар:

Ваколатли орган билан келишилган ҳолда тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган текширувларни турларининг рўйхати 1-иловага мувофиқ;

Текширувларни электрон рўйхатга олиш ягона тизимида рўйхатдан ўтказилган ҳамда ўтказиш учун ваколатли органни хабардор этиш тартибида ўтказиладиган текширувлар рўйхати 2-иловага мувофиқ;

Назорат қилувчи органларнинг бошқа ташкилотларга ўтказилаётган айрим назорат функциялари рўйхати 3-иловага мувофиқ тасдиқлансин ва 2018 йил 1 сентябрдан амалга киритилсин.

7. Назорат қилувчи органлар Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ва Савдо-саноат палатаси билан келишган ҳолда 2018 йил 1 сентябрга қадар муддатда ўз фаолиятига "хавфни таҳлил этиш" тизимини жорий этиш тартиби тўғрисидаги тегишли низомларни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Лойиҳа бошқаруви миллий агентлиги назорат қилувчи органларга "хавфни таҳлил этиш" тизимини ўз фаолиятига жорий этишда кўмаклашсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Бош прокуратура билан биргаликда 2018 йил 1 сентябрга қадар муддатда Текширувларни электрон рўйхатга олиш ягона тизимининг бошланғич версиясини ишлаб чиқсин ҳамда 2019 йил 1 январдан унинг қуйидагиларни назарда тутувчи тўлиқ версиясини ишга туширсин:

а) ваколатли органга:

назорат қилувчи органлар томонидан тадбиркорлик субъектлари фаолиятида текшириш ўтказиш юзасидан қабул қилинган қарорларнинг асослилигини ўрганиш ва текширувларни ўтказишга ноёб код билан рухсат бериш;

назорат қилувчи органлар томонидан қонун ҳужжатларида белгиланган текширувлар ўтказиш тартибига риоя этилаётганлиги устидан назоратни амалга ошириш;

б) назорат қилувчи органларга ўтказилган текширувлар натижаларини киритиш;

в) тадбиркорлик субъектларига ўз сўровларига кўра ўтказилаётган текширув ҳақидаги ахборотни қисқа хабар (SMS) кўринишида ҳамда реал вақт режимида Интернет тармоғи орқали олиш.

9. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси:

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси билан биргаликда 2018 йил 1 сентябрга қадар муддатда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига ушбу Фармон қоидаларини инобатга олган ҳолда "Тадбиркорлик субъектлари фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳасини ўрнатилган тартибда киритсин;

бир ой муддатда "Тадбиркорлик субъектлари фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни кучга киргунга қадар амал қиладиган Назорат қилувчи органлар томонидан тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган текширувларни келишиш ва ўтказиш тартиби ҳақидаги вақтинчалик низомни ҳамда Текширувларни электрон рўйхатга олиш ягона тизимини юритиш тартиби ҳақидаги низомни тасдиқласин.

10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 19 июндаги "Бизнеснинг қонуний манфаатлари давлат томонидан муҳофаза қилиниши ва тадбиркорлик фаолиятини янада ривожлантириш тизимини тубдан такомиллаштиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПФ-5087-сонли Фармонига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси тадбиркорлик субъектлари — Палата аъзоларининг фаолиятида ўтказиладиган текширувлар мониторингини амалга ошириши ҳамда текширувларда иштирок этиши маълумот учун қабул қилинсин.

11. Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси ва бошқа нодавлат нотижорат ташкилотларга тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган текширувлар устидан жамоатчилик назоратини амалга ошириш ҳамда якунлари юзасидан ҳар чоракда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасига ахборот тақдим қилиш тавсия этилсин.

12. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ой муддатда Назорат қилувчи органлар мансабдор шахсларини тадбиркорлик субъектларида текширувлар ўтказиш ҳуқуқини бериш юзасидан аттестациядан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқласин.

13. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил, Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси ва Марказий банкининг 2018 йил 1 сентябрдан бошлаб якка тартибдаги тадбиркорларга Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқарилган янги енгил автомобилларни банк корпоратив карталари орқали сотиб олиш ҳуқуқини бериш тўғрисидаги таклифлари маъқуллансин.

14. Ўзбекистон Республикаси Ер ресурслари, геодезия, картография ва давлат кадастри давлат қўмитаси (кейинги ўринларда "Давергеодезкадастр" қўмитаси деб юритилади) ва Адлия вазирлигининг 2018 йил 1 октябрдан кўчмас мулкка (ер участкалари, бино ва иншоотлар, кўп йиллик дов-дарахтларга) бўлган ҳуқуқни рўйхатга олиш тўғрисидаги гувоҳномани расмийлаштиришни бекор қилиш, тегишли ёзувни кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқлар ва улар билан тузилган битимлар давлат реестрига электрон шаклда киритиш тартибини жорий этиш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

15. 2018 йил 1 октябрдан шундай тартиб жорий этилсинки, унга кўра:

кўчмас мулкка бўлган эгалик ҳуқуқи ва бошқа ашёвий ҳуқуқлар тўғрисидаги, шу жумладан, ушбу ҳуқуқларнинг вужудга келиши, ўтиши, чекланиши ва бекор қилиниши, шунингдек, улар билан тузилган битимлар ҳақидаги ахборот маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, давлат нотариал идоралари, Ўзбекистон Республикаси Қурилиш вазирлигининг ҳудудий тузилмалари, шунингдек, бошқа ваколатли органлар томонидан "Давергеодезкадастр" қўмитасининг ҳудудий органларига тегишли хатти-ҳаракатлар содир этилган кундан бошлаб бир кун муддатда ахборот-коммуникация тизимларидан фойдаланган ҳолда юборилади;

"Давергеодезкадастр" қўмитасининг ҳудудий органлари ушбу банднинг иккинчи хатбошисида назарда тутилган ахборотга асосан кўчмас мулкка бўлган тегишли ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказишни амалга оширади;

жисмоний ва юридик шахслар мурожаат қилганда, давлат ва бошқа ташкилотларнинг сўрови юборганда "Давергеодезкадастр" қўмитасининг ҳудудий органлари кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқлар ва улар билан тузилган битимлар давлат реестридан тегишли ҳуқуқнинг давлат рўйхатидан ўтказилганлигини тасдиқловчи электрон ва (ёки) қоғоз шаклдаги кўчирмани тақдим этади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ой муддатда ушбу банднинг талабларидан келиб чиққан ҳолда кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқларни ва улар билан тузилган битимларни давлат рўйхатидан ўтказиш тартибини қайта кўриб чиқсин.

16. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг давлат ва жамият эҳтиёжлари учун ер участкаларининг олиб қўйилиши муносабати билан жисмоний ва юридик шахсларга етказилган зарарларни қоплашнинг қуйидагиларни назарда тутувчи янги механизмини жорий этиш тўғрисидаги таклифлари маъқуллансин:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида давлат ва жамият эҳтиёжлари учун ер участкаларининг олиб қўйилиши муносабати билан жисмоний ва юридик шахсларга етказилган зарарларни қоплаш бўйича марказлаштирилган жамғармани (кейинги ўринларда — Жамғарма) ташкил қилиш;

Жамғарма маблағларини шакллантиришнинг аниқ манбаларини белгилаш, уларда маҳаллий бюджетларнинг даромад қисми маблағларини жалб қилинишини назарда тутиш;

давлат ва жамият эҳтиёжлари учун ер участкаларини олиб қўйишни Жамғарма билан келишган тарзда амалга оширишни тартибини жорий этиш.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ой муддатда Жамғарма маблағларини шакллантиришнинг аниқ манбаларини назарда тутган ҳолда, Жамғарма фаолиятини ташкил этиш тўғрисидаги қарорни қабул қилсин.

17. 2018 йил 1 октябрдан Ўзбекистон Республикаси Президентининг айрим ҳужжатлари 4-иловага мувофиқ ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

18. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар тўғрисида таклифлар киритсин.

Вазирлик ва идоралар ўзлари қабул қилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ушбу Фармонга мувофиқлаштирсин.

19. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А. Н. Арипов, Ўзбекистон Республикасининг Бош прокурори О. Б. Муродов, Ўзбекистон Республикаси Президенти Давлат маслаҳатчисининг биринчи ўринбосари Б. М. Мавлонов ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил Д. С. Қосимов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2018 йил 27 июль

Давлатимиз раҳбари юртимиз равнақига бевосита дахлдор яна бир муҳим ҳужжатни имзолади. У "Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармон бўлиб, ишбилармонларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг қонуний манфаатларини рўёбга чиқариш тизимини янада такомиллаштиришга қаратилган.

Тадбиркорлар учун янги имкониятлар

Хўш, мазкур ҳужжатни қабул қилишга нима сабаб бўлди? Нега айнан тадбиркорлик субъектлари манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий механизмини янада кучайтиришга эътибор қаратилмоқда? Фармоннинг асл мақсади ва мазмун-моҳияти нималардан иборат?

Буларга жавоб беришдан аввал бир мулоҳаза. Ҳеч ўйлаб кўрганмисиз, тадбиркор бўлиш осонми ёки қийин? Албатта, осон эмас. Буни умри давомида бир бора бизнес қилиб кўрганлар яхши билади. Олдин ғоя, кейин маблағ, ер майдони, асбоб-ускуна, ишчи кучи, маҳсулотга харидор...

Иш бир маромда кетса-ку, яхши. Аммо фаолиятдаги занжир узилса-чи? Бизнесга путур етиб, банкрот бўлиш ҳеч гап эмас. Давлатимиз ана шундай ҳолатларда ҳам ишбилармонларни ёлғизлатиб қўймасликка ҳаракат қилмоқда, елкасидан суяб, қўллаб-қувватлаяпти. Зеро, ялпи ички маҳсулотда бизнес вакилларининг улуши 50 фоиздан ортиқ. Аҳолининг ярмидан кўпи эса ана шу тармоқда банд. Демак, бу соҳа эътибордан четда қолмаслиги лозим.

Шу боис ҳам сўнгги йилларда тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилиниб, уларга имтиёз ҳамда имкониятлар яратиб берилмоқда. Ҳаттоки, қулай бизнес муҳитини яратиш ва хориждан кўпроқ инвестицияларни жалб этиш мақсадида режадан ташқари текширувлар бутунлай тўхтатилди, бир қатор лицензиялаш ҳамда рухсат бериш тартиб-таомиллари бекор қилинди.

Қисқа давр ичидаислоҳотлар ўзининг ижобий натижаларини берди. Ўзбекистондаги ўзгаришларни хорижда ҳам эътироф эта бошлашди. Жорий йилда Жаҳон банкининг "Бизнес юритиш" рейтингида Ўзбекистон 13 позиция кўтарилиб, ишбилармонлик муҳити қулай бўлган мамлакатлар ўнталигидан жой олгани ҳам фикримиз далилидир.

Лекин тадбиркорликни ривожлантириш ва чет элдан сармояларни жалб қилиш, бизнеснинг қонуний манфаатларини тўлалигича ҳимоя этишга салбий таъсир кўрсатаётган муаммолар мавжудлигидан кўз юмиб бўлмасди. Мисол учун, якка тартибдаги тадбиркорларнинг умумий қарздорлиги 848 миллиард сўмдан ошиб кетганди. Бунда бизнес субъектлари бўйнида қатъий белгиланган солиқдан 165 миллиард сўм, пенядан 52 миллиард сўм, молиявий санкциялардан эса 631,4 миллиард сўм қарз мавжуд эди.

Фармон тизимдаги муаммоларни бартараф қилиш, хусусан, бизнесни ривожлантиришдаги бюрократик тўсиқларни йўқотиш, мамлакатда инвестицион жозибадорликни ҳамда ишбилармонлик муҳитини янада яхшилаш мақсадида қабул қилингани эътиборга молик.

— Айрим фуқароларимиз ҳуқуқий билими етишмаслиги ёки маълум бир харажатлардан қочиб, рўйхатдан ўтмасдан тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишга уринади, — дейди Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил девони етакчи консультанти Абдуманноп Бўриев. — Натижада тегишли идоралар томонидан ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланса, уларга нисбатан тегишли чоралар кўрилади ва жарималар ҳисобланади. Баъзи бизнесменлар белгиланган тартибда рўйхатдан ўтади, лекин айрим сабабларга кўра иши юришмайди. Бу жараёнда эса солиқ кутиб ўтирмайди, яъни рўйхатдан ўтилган кундан бошлаб қатъий белгиланган солиқ ҳисоблаб борилади. Охир-оқибатда тадбиркор қарзга кириб, бизнесини тўхтатишга мажбур бўлади.

Аҳамиятли жиҳати шундаки, ҳужжатга асосан, 2018 йилнинг 1 апрелига қадар якка тартибдаги тадбиркор мақомини йўқотган жисмоний шахсларга ҳамда 2018 йил 1 апрелдан молиявий-хўжалик фаолиятини амалга оширмаётган, шу жумладан, фаолиятини вақтинча тўхтатган якка тартибдаги тадбиркорларга мавжуд бўлган қатъий белгиланган солиқ ҳамда ушбу қарздорликларга ҳисобланган пеня, шунингдек, молиявий жарима ва суд харажатлари натижасида ҳисобланган қарздорликлар тўлалигича ҳисобдан чиқариладиган бўлди.

Бунинг эса бир шарти бор. Тадбиркорлар 2019 йилнинг 1 январь кунигача фаолиятини тикласа ёки белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтса, шунинг ўзи кифоя. Шунда қарздорлик бекор қилинади. Шу билан бирга, юридик шахсларнинг қарздорлигидан кечиш масаласи ҳам назарда тутилган.

Ҳужжатга мувофиқ, 2018 йил 1 сентябрдан бошлаб тадбиркорлик субъектларининг молия-хўжалик фаолияти билан боғлиқ бўлмаган режали ҳамда тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган назорат тартибидаги текширишлар бекор қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Бош прокуратура билан биргаликда 2018 йил 1 сентябрга қадар Текширувларни электрон рўйхатга олиш ягона тизимининг бошланғич версияси ҳамда 2019 йил 1 январдан бошлаб тўлиқ версиясини амалиётга киритади.

Бунда назорат қилувчи органлар томонидан тадбиркорлик субъектларида текширишларни ўтказиш юзасидан қабул қилинган қарорларнинг асослилигини ўрганиши ҳамда текширишларни ўтказиш учун уникал код билан рухсат бериш, назорат қилувчи органлар томонидан қонун ҳужжатларида текширишларнинг белгиланган тартибига риоя этилишини назорат қилиш, назорат қилувчи органларга ўтказилган текширишлар натижаларини киритиш, тадбиркорлик субъектларига уларнинг сўровларига кўра ўтказилаётган текшириш ҳақидаги маълумотни қисқа хабар кўринишида (SMS) ҳамда реал вақт режимида интернет орқали тақдим этиш тизими жорий қилинади.

Фармондаги яна бир муҳим жиҳат қуйидагича. Жорий йилнинг 1 октябридан эътиборан кўчмас мулкка (ер майдонлари, бино ва иншоотлар, кўп йиллик дов-дарахтлар) бўлган ҳуқуқларнинг рўйхатдан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳномани расмийлаштириш тартиби бекор қилинмоқда. Қолаверса, аксарият аҳолимизни қийнаётган масала ҳам ўз ечимини топади. Яъни давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер участкаларининг олиб қўйилиши муносабати билан фуқароларга ҳамда юридик шахсларга етказилган зарарларни қоплаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида махсус жамғарма ташкил этиладиган бўлди.

Яна бир жиҳат. Шу йил 1 сентябрдан якка тартибдаги тадбиркорлар мамлакатимизда ишлаб чиқарилган янги енгил автомобилларни банк корпоратив карталари орқали сотиб олишлари мумкин бўлади. Шундай қилиб, тадбиркорларнинг эмин-эркин фаолият олиб бориши, ўз ишини янада кенгайтиришига қаратилган яна бир муҳим қадам ташланди. Ҳали бундай қадамлар кўп бўлиши табиий.

Бош прокуратура ҳузуридаги Ахборот-таҳлил мультимедиа маркази материаллари асосида Раҳим ШЕРҚУЛОВ тайёрлади.

Мажлисдаги мунозара қандай якун топди?

1

Депутатлар ишни **Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига қўшимчалар киритишни** назарда тутувчи қонун лойиҳасини биринчи ўқишда кўриб чиқишдан бошладилар. Муҳтож шахсларга шошилинч ёки кечиктириб бўлмайдиган тиббий ёрдам кўрсатишни асоссиз рад этганлик учун тиббиёт ташкилотларининг раҳбарлари ва ходимларига жавобгарлик белгилашга қаратилган қонун лойиҳаси юзасидан қизғин баҳслар бўлди.

Таъкидландики, кўриб чиқилаётган қонун лойиҳасининг қабул қилиниши аҳолини ҳуқуқий муҳофаза этиш ҳамда фуқароларнинг малакали тиббий ёрдам кўрсатилишига бўлган ҳуқуқини таъминлаш, аҳолига шошилинч ёрдам кўрсатиш тезкорлиги, сифати ва даражасини ошириш учун мўлжалланган амалдаги қонунчилик базасини тўлдиради.

Шу билан бирга, депутатларнинг фикрига кўра, ҳуқуқий ҳужжатнинг мазкур лойиҳаси ҳали маромига етказилиши керак, унда мамлакатимиз Президентининг 2018 йил 25 январда қабул қилинган "Шошилинч тиббий ёрдам тизимини жадал такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорида белгиланган вазифалар тўла акс этмаган. Қонун лойиҳаси биринчи ўқишда қабул қилинганидан сўнг масъул қўмитага фракциянинг фикрлари ва тавсияларини ҳисобга олган ҳолда, лойиҳани иккинчи ўқишда кўриб чиқиш учун қонун лойиҳасини маромига етказиш таклиф этилди.

Жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш профессионал юридик ёрдам сифатини, адвокат касбининг нуфузини ошириш, шунингдек, суд ишларини юритишда тенг ҳуқуқлилик ва баҳслашув принципларини тўлиқ амалга ошириш мақсадида ишлаб чиқилган, **адвокатура институтини такомиллаштиришни** назарда тутувчи қонун лойиҳаси депутатлар томонидан биринчи ўқишда қабул қилинди.

Шунингдек, мажлисда депутатлар **нотариат институти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги** қонун лойиҳасини биринчи ўқишда кўриб чиқдилар.

Таъкидлаб ўтилганидек, нотариал идоралар фаолиятида суд-ҳуқуқ соҳасида белгиланган вазифаларни самарали амалга оширишга, иқтисодий, оилавий, меросга, уй-жойга ва меҳнатга оид ҳамда бошқа низоларнинг олдини олиш учун нотариат салоҳиятидан тўлақонли фойдаланишга тўсқинлик қилувчи кўплаб муаммо ҳамда камчиликлар мавжуддир.

Қонун лойиҳасининг мақсади жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқ ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилишда нотариат институтининг роли ва аҳамиятини ошириш, шунингдек, аҳолига кўрсатилаётган нотариал хизматларнинг сифатини яхшилаш, низоларнинг олдини олувчи институт сифатида ривожлантириш, шахсларни нотариал фаолиятга кириш имконини берувчи самарали, шаффоф, нотариатни ҳалол ҳамда малакали нотариал хизматларни юқори сифатда кўрсата оладиган мутахассислар билан тўлдириш тизимини яратишга қаратилгандир.

Депутатларнинг таъкидлашича, мазкур қонун лойиҳасининг қабул қилиниши нотариатни огоҳлантирувчи одил судлов институти сифатида янада ривожлантиришга хизмат қилади. Шунингдек, замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш ҳисобига давлат хизматлари кўрсатиш сифати ва тезкорлиги ошади.

Шундан сўнг сув, электр ҳамда газ таъминоти хизматлари учун тўлов интизомини мустаҳкамлашни, шунингдек, истеъмолчиларнинг масъулиятини оширишни назарда тутувчи **Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодексининг 134-моддасига ўзгартиш ва қўшимчалар киритишга доир** қонун лойиҳаси кўриб чиқилди.

Қизғин баҳслардан сўнг қонун лойиҳалари биринчи ўқишда қабул қилинди ҳамда муҳокама жараёнида билдирилган фикрлар ва таклифларни ҳисобга олган ҳолда, қонун лойиҳаларини иккинчи ўқишга тайёрлаш вазифаси масъул қўмиталар зиммасига юклатилди.

Шунингдек, мажлисда Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг ваколатларига кирувчи бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Матбуот хизмати.

ЎЗБЕКИСТОН ҚАҲРАМОНИ СИЁСАТХОН АБДУЛЛАЕВА

Мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги соҳаси оғир жудоликка учради. Кўп йиллар давомида қишлоқ хўжалигида самарали меҳнат қилиб, соҳа ривожига муносиб ҳисса қўшган, моҳир ва таниқли фермер, Ўзбекистон Қаҳрамони Сиёсатхон Абдуллаева шу йил 27 июль куни вафот этди.

С. Абдуллаева 1940 йилда Андижон туманида туғилди. Меҳнат фаолиятини Олтинкўл туманидаги жамоа хўжалигида оддий ишчи сифатида бошлаб, кейинчалик шу тумандаги 2-болалар боғчасида тарбиячи, боғча мудираси лавозимларида меҳнат қилди. Деҳқончилик касби ва илмига алоҳида меҳр қўйган С. Абдуллаева Андижон Пахтачилик институтини агроном йўналиши бўйича тугаллаганидан сўнг яна қишлоқ хўжалиги соҳасига қайтиб, 1978 йилдан мазкур туманда ширкат хўжалиги бош пудратчиси вазифасида ўз меҳнат фаолиятини давом эттирди. Мамлакатимизда фермерлик ҳаракати бошлангандан сўнг "Олтинкўл водий гулшани" фермер хўжалигини ташкил этиб, умрининг охирига қадар шу лавозимда иш олиб борди.

С. Абдуллаева ўзининг кўп йиллик фаолияти давомида пахтачилик, ғаллачилик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини, фермерлик ҳаракатини ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшди. Моҳир ва тажрибали агроном раҳбарлигидаги фермер хўжалиги қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш бўйича барча шартнома мажбуриятларини муваффақиятли бажариб, мамлакат миқёсида энг юқори кўрсаткичларга эришиб келган.

С. Абдуллаева жамоат ишларида ҳам фаол иштирок этиб, қишлоқ ва маҳаллаларни обод қилиш, ёшларни ватанпарварлик ва истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш борасида ибрат ва намуна кўрсатиб, аҳоли ўртасида юксак обрў-эътибор қозонган эди.

С. Абдуллаеванинг кўп йиллик самарали меҳнатлари давлатимиз томонидан муносиб тақдирланган. У "Дўстлик" ордени ва Ўзбекистон Қаҳрамони унвони билан мукофотланган.

Фидойи ва ташаббускор фермер, самимий ва камтарин инсон Сиёсатхон Абдуллаеванинг ёркин хотираси қалбларимизда ҳамиша сақланиб қолади.

Ш. МИРЗИЁЕВ, Н. ЙЎЛДОШЕВ, Н. ИСМОИЛОВ, А. АРИПОВ, З. МИРЗАЕВ, Б. ЮСУПОВ, А. ҲАИТОВ, Ш. АБДУРАҲМОНОВ

ҚОНУН КУЧГА КИРДИ

Мамлакатимизда суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш бўйича кенг кўламли ишлар давом эттирилмоқда. Бунда асосий эътибор фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликларининг ишончли ҳимоясини кафолатлашга қаратиляпти.

Инсонпарварлик ва жазо муқаррарлиги ифодаси

Жиноят қонунчилигини либераллаштириш жараёнида жиноятларни жиноий юрисдикциядан чиқариш, авваламбор, катта ижтимоий хавф туғдирмайдиган жиноят содир этган шахслар жавобгарлигини енгиллаштириш чора-тадбирлари муҳим ўрин тутади. Бугун кўплаб юртдошларимиз инсонпарварлик ва бағрикенглик тамойиллари асосида жиноий жавобгарликдан озод қилинмоқда. Зотан, жиноий жазодан мақсад жазонинг муқаррарлигини таъминлаш билан бир қаторда, шахсни тўғри йўлга қайтариш, жамиятга, давлатга наф келтирадиган инсон сифатида қайта тарбиялашдир.

Ҳаракатлар стратегияси, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг Жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилигини такомиллаштириш концепцияси асосида ушбу йўналишдаги ишлар изчил олиб борилмоқда. Президентимиз томонидан шу йилнинг 20 июль куни имзоланган Қонун билан мамлакатимиз Жиноят кодексига киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар ҳам бунинг яққол тасдиғидир. Ушбу янгиликларга кўра, жавобгарликка тортиш учун белгиланган муддат қисқартирилмоқда.

2014 — 2017 йилларда жавобгарликка тортиш бўйича белгиланган 25 йиллик муддатнинг ўтиб кетганлиги муносабати билан 42 нафар шахс жиноят учун жавобгарликдан озод қилинган. Шу билан бирга, унча оғир бўлмаган ва ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноят содир этганлиги учун қидирувда бўлган шахслар оғир ёки ўта оғир жиноят содир этиб, тергов ёки суддан яшириниб юрган шахслар билан бир хил даражада жиноий таъқиб қилинган.

Жорий йилнинг бошида қидирувда 10314 нафар шахс бўлиб, уларнинг 34,7 фоизи унча оғир бўлмаган ва ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноят содир этганлиги учун қидирилмоқда. Уларнинг 34 нафари 20 йилдан ортиқ вақт давомида қидирувда.

Жиноят кодексига киритилган янги ўзгартишларга мувофиқ, агар ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноят содир этилган кундан бошлаб икки йил муддат ўтган бўлса, шахс жавобгарликдан озод қилинади. Бунгача ушбу муддат уч йилни ташкил қиларди. Унча оғир бўлмаган жиноят содир этилган кундан бошлаб — тўрт йил (аввал 5 йил), оғир жиноят содир этилган кундан бошлаб — саккиз йил (аввал 10 йил), ўта оғир жиноят содир этилган кундан бошлаб — ўн тўрт йил (илгари 15 йил) ўтган бўлса, шахс жавобгарликдан озод қилинади.

Кодекснинг 64-моддаси агар ижтимоий хавфи катта бўлмаган ёки унча оғир бўлмаган жиноят содир этилган кундан бошлаб ўн йил, оғир ёки ўта оғир жиноят содир этилган кундан бошлаб йигирма беш йил ўтган бўлса, шахс жавобгарликка тортилиши мумкин эмас, деган янги таҳрирдаги қоида билан мустаҳкамланди. Бундай инсонпарварлик принциплари инсониятга ва тинчликка қарши жиноят содир этган шахсларга нисбатан қўлланилмайди. Бу ҳам жамият ҳаётидаги энг азиз неъмат — мамлакат осойишталиги, барқарорлиги ва хавфсизлигига таҳдид солганларга нисбатан жазонинг муқаррарлигини таъминлайди. Бу тоифага 13 турдаги жиноятлар киритилди.

Фуқароларнинг тинч ва осойишта ҳаётини кафолатлаш, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш, жамоат тартибини ва хавфсизлигини таъминлаш масалалари давлат сиёсатида муҳим ўрин тутади. Шу мақсадда ҳуқуқ-тартибот органларида туб ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Соҳада парламент ва жамоатчилик назорати ўрнатилди. Натижада жиноятчилик кўрсаткичлари камаймоқда. Аммо айрим масъул ходимлар ҳақиқий аҳволни яширишга уринаётган вазиятлар ҳам учраб турибди. 2017 йилда рўйхатга олинган жиноятлар сони 2016 йилдагига қараганда 15,6 фоиз камайган. Айни пайтда 2012 — 2017 йилларда 392 та жиноят қасддан яширилган. Эндиликда қасддан яширилган жиноятлар бўйича жиноий жавобгарлик белгиланиб, бундай жиноятлар учун муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш ёки беш йилдан етти йилгача озодликдан маҳрум қилиш тарзида жазо қўлланилади.

Жиноят-процессуал кодексига ҳам тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди. Натижада жиноят процессида тадбиркорлик субъектлари ҳуқуқлари ҳимояси янада кучайтиришга қаратилган. Унга кўра, молиявий-хўжалик фаолиятини тафтиш муддати тафтиш ўтказувчи шахснинг асослантирилган илтимосномаси бўйича суриштирувчининг, терговчининг, прокурорнинг қарори билан Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ёки унинг ўринбосарининг розилиги билан тадбиркорлик субъектларига нисбатан ўттиз календарь кунига узайтирилиши мумкин. Тадбиркорлик фаолияти билан боғлиқ жиноятлар бўйича тадбиркорлик субъектига нисбатан жиноят ишини қўзғатишга фақат Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, вилоят ва Тошкент шаҳар прокурорлари розилиги билан ёки Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ёки унинг ўринбосарлари розилиги билан йўл қўйилади. Ушбу қўшимча талаблар жорий этилиши тадбиркорлик субъектларига нисбатан ноқонуний жиноий ишлар қўзғатилишига барҳам беради ва уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилувчи органлар мансабдор шахсларининг масъулиятини оширишга хизмат қилади.

Қонунчиликдаги ушбу янгиликлар, шубҳасиз, суд, ҳуқуқ муҳофаза органлари ва назорат органлари фаолиятида фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликлари самарали ҳимоясини таъминлашга хизмат қилади.

Ботир МАТМУРОТОВ,
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси.

ПАРЛАМЕНТДАГИ МУХБИРИМИЗ ХАБАР ҚИЛАДИ

Шаҳарсозлик кодекси такомиллаштирилади. Нималар ўзгаради?

Депутатлар яна муҳокамага киришишди. Мавзу — Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Саноат, қурилиш ва савдо масалалари қўмитаси ҳамда Қонунчилик муаммолари ва парламент тадқиқотлари институти томонидан тайёрланган "Шаҳарсозлик кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қонун лойиҳаси.

Сиёсий партиялар фракциялари ҳамда Ўзбекистон экологик ҳаракати депутатлар гуруҳи ушбу қонун лойиҳаси тафсилотини ўрганди. Ҳужжат шаҳарсозлик фаолиятидаги таклифлар муҳокамаси ва хулосаларини қабул қилишда кенг жамоатчилик иштирокини кучайтиришни назарда тутади. Таклиф этилаётган янги норма ва меъёрлар қизғин баҳс-мунозараларга сабаб бўлди.

Шуҳрат БАФАЕВ,
Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси фракцияси аъзоси:

— Кейинги пайтларда мамлакатимиз туман ва шаҳарларининг қиёфаси тобора ўзгариб бормоқда, кўп қаватли уйлар қурилиб, минглаб юртдошларимиз шинам уй-жойларга эга бўляпти. Бироқ аксарият ҳолларда кўп қаватли уй-жойлар аҳолининг, кенг жамоатчиликнинг фикрини ўрганмасдан барпо этилмоқда. Улар шаҳарсозлик қонун-қоидаларига қай даражада мослаштирилаётгани, лойиҳалар қачон ва ким томонидан тасдиқлангани, аҳолининг фикри инобатга олинган-олинмагани жамоатчилик назоратини ўрнатишда муҳим аҳамиятга эга. ЎзЛиДеП фракциясининг фикрича, давлат органларининг шаҳарсозлик соҳасидаги фаолиятида очиқлик ва шаффофлик таъминланмаган, натижада аҳолимиз томонидан давлат органларига нисбатан ҳақли эътирозлар билдирилаётир. Шу боис қонун лойиҳасида аҳолининг тегишли масала юзасидан фикри олингандан кейингина шаҳарсозлик ҳужжатлари тасдиқланиши шартлиги белгилаб қўйилиши мақсадга мувофиқ.

Жаҳонгир ШИРИНОВ,
Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси фракцияси аъзоси:

— Қонун лойиҳаси концептуал жиҳатдан маъқул. Аммо унда жамоатчилик назоратининг фақатгина иккита шакли, яъни жамоатчилик экспертизаси ва муҳокамаси сингари институтлари келтирилган, холос. Ҳолбуки, "Жамоатчилик назорати тўғрисида"ги Қонунда бу хилдаги назоратнинг 8 тури қайд этилади. Лойиҳа мазкур Қонун билан мувофиқлаштирилмаган. Бундан ташқари, қонун лойиҳасида жамоатчилик ва жамоатчилик фикри каби тушунчаларга алоҳида изоҳ берилаяпти. Бу таърифлар керак эмас. Қонуннинг асосий мақсади ва предмети жамоатчилик эмас, балки шаҳарсозликдаги меъёрлар бўлиши керак. Бунда жамоатчиликнинг иштирокини таъминлашга мувофиқлаштирилган ҳолда омма назоратининг бошқа турларини ҳам назарда олиш зарур.

Шу нуқтаи назардан, "Миллий тикланиш" демократик партияси фракцияси қонун лойиҳаси билан шаҳарсозлик нормаларига оид бўлган қоидаларга кенг жамоатчиликнинг муносабати ва фикрларини инобатга олган ҳолда, муаммоларни бартараф этиш тарафдори. Тарихий обидаларга зарар етказувчи бинолар қурилишини тўхтатиш, олдини олиш, шаҳарда мавжуд бўлган баланд уй-жой, биноларни қуриш каби ҳолатларга қонуний нормалар билан чек қўйиш лозим.

Бунёдбек ЭШОНҚУЛОВ,
Ўзбекистон Халқ демократик партияси фракцияси аъзоси:

— Лойиҳада ногиронлиги бўлган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳам инобатга олиб, улар учун алоҳида нормаларни белгилашни таклиф қиламиз. Чунки замонавий шаҳарсозликда алоҳида эҳтиёжи бор инсонлар учун ҳам қурилишдаги меъёрлар мажбурий жорий этилиши керак. Аҳоли билан учрашувларимизда кўп қаватли уйларда истиқомат қилувчилардан ногиронлик аравачалари учун йўлакларнинг йўқлиги, бу тоифа инсонларнинг мустақил ҳаракатланиши учун шароитлар етарли даражада яратилмагани хусусида ҳам мурожаатлар қилинган.

Бундан ташқари, уй-жой коммунал хизмат кўрсатишни янада такомиллаштириш, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш ва шаҳар бўйлаб аҳоли учун велойўлакларни қуриш каби қулайликларни таклиф этамиз. Лойиҳа шаҳарнинг бундан юз йил кейинги тараққиётини кўзлаб қабул қилиниши ва шунга муносиб тарзда мукаммал ишлаб чиқилиши зарур.

Шуҳрат ЯКУБОВ,
Ўзбекистон "Адолат" социал-демократик партияси фракцияси аъзоси:

— Шаҳарсозлик дегани бир, икки йиллик иш эмас. Ҳар бир қабул қилинаётган қарор, аввало, давлат манфаатлари, қолаверса, келажак авлод тақдирига дахлдор ҳисобланади. Мисол учун, янги кўприк бунёд этилиши сабабли бир гуруҳ аҳолининг уйлари бузиладиган бўлди. Табиийки, бунга нисбатан жамоатчилик ўзининг қаршилигини билдиради. Шундай шароитда қонун лойиҳасида белгиланган нормалар бузиш ёки бузмаслик ҳақидаги қарорнинг тўғри ва адолатли чиқарилишига хизмат қилиши керак. Лойиҳада давлат бундан 50 — 100 йил кейинги вазиятни ҳисобга олиб янги қурилишга қўл ураётгани асосланган ҳолда келтирилиши мақсадга мувофиқ. Бу борада олиб борилаётган шаҳарсозлик сиёсатининг аниқ мезонлари келтириб ўтилиши лозим. Таклиф жамоатчилик экспертизаси ёки жамоатчилик муҳокамасига чиқарилди, дегани аниқ, тўғри қарорга келинди, дегани эмас.

Миллий боғдаги қурилиш ва янгиланиш ишлари ҳам бошида ижтимоий тармоқлар орқали жуда катта муҳокамага сабаб бўлган эди. Аммо вақт ўтганидан кейин одамларнинг фикри ўзгарди. Чунки бу манзилда янада обод, янада шинам мажмуа барпо этилиши шаҳар аҳлига тушунтирилди. Шунга ўхшаган масалаларда аниқ ва тўғри қарорга келиш учун ҳам қонун лойиҳасида бир-бирига зид келмайдиган ва пухта нормаларни белгилаш керак.

Ислом ХУШВАҚТОВ,
Ўзбекистон экологик ҳаракати депутатлар гуруҳи аъзоси:

— Жамоатчилик назоратига доир нормалар миллий шаҳарсозлик тўғрисидаги қонунчилигимизда акс этиши келгусида бино ва иншоотларнинг экологик ва санитария талабларига мос равишда қад кўтаришида муҳим ҳуқуқий база бўлиб хизмат қилади. Шаҳарсозлик кодексига маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан реконструкция қилиш, ободонлаштириш, қурилиш учун ер ажратиш, аҳоли соғлиғи ва атроф-муҳитга салбий таъсир кўрсатадиган хўжалик субъектларининг шаҳар ҳамда аҳоли пунктларида жойлаштирилиши устидан жамоатчилик экологик экспертизасини ўтказиш бўйича нормалар киритилишини қўллаб-қувватлаймиз. Бу нормалар, ўз навбатида, одамларга ўз атрофини, табиатни асраб-авайлаш, мавжуд экологик вазият, санитар-гигиеник ҳолатни яхшилашга муносиб ҳисса қўшиш, жамоатчилик масъулиятини ҳис қилишга ундайди.

Қонун лойиҳаси — долзарб. У шаҳарсозлик фаолиятининг очиқлигини, бунда оддий одамларнинг фаол иштирокини таъминлашга хизмат қилади. Муҳокамада ҳар бир фракция ўз электорати манфаатларини ҳимоя қилди. Бир қатор амалий таклифлар ўртага ташланди. Лойиҳа эндиликда соҳанинг етакчи экспертлари томонидан ўрганилади ва янада такомиллаштирилади.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Фуқаролар соғлигини сақлаш масалалари қўмитаси таносил касалликларига чалинган беморларни тиббий кўрикдан ўтказиш ва даволаш ишлари ҳолатини Ички ишлар ҳамда Соғлиқни сақлаш вазирликлари мутахассислари билан биргаликда ўрганди.

Ижтимоий хавфли касалликка қарши қонуний асосларни мустаҳкамлаш зарур

Маълум бўлишича, 2016 йилнинг 31 августига қадар мамлакатимизда таносил касалликларини текшириш, мажбурий даволаш ишлари соғлиқни сақлаш вазири ҳамда ички ишлар вазирининг 1997 йил 15 майдаги "Хавфли гуруҳга кирувчи шахсларнинг жинсий йўл билан юқувчи касалликлари профилактикаси тўғрисида"ги буйруғига мувофиқ амалга оширилган. Аммо бу буйруқ бекор қилингани сабабли ҳозирги кунда таносил касалликларини аниқлаш бўйича мажбурий тиббий кўрик ўтказилмаяпти. Ижтимоий хавфи юқори бўлган ушбу хасталикка чалинган шахслар тўғрисидаги статистик маълумотлар юритилмаяпти.

Парламент қуйи палатаси Фуқароларнинг соғлиғини сақлаш масалалари қўмитаси томонидан "Республикамизда таносил касалликларига чалинган беморларни тиббий кўрикдан ўтказиш ҳамда уларни даволаш ҳолати" мавзуида ўтказилган давра суҳбатида бу масала депутатлар, тегишли вазирлик ва идоралар, соғлиқни сақлаш муассасалари раҳбарлари, шунингдек, қўмита экспертлари иштирокида муҳокама қилинди.

— Тошкент шаҳар тери-таносил касалликлари диспансерининг 2016 йил 31 августга қадар бўлган фаолияти ўрганилганда, таносил касаллигига чалинган шахсларни аниқлаш, диспансерга олиб келиш, уларнинг таъминоти, даволаш учун ётқизиш борасида қатор муаммолар мавжудлиги аниқланди, — дейди Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, ишчи гуруҳ аъзоси Муҳаррам Дадахўжаева. — Ҳуқуқий асос бўлмаган ҳолда, фуқаро фақатгина тери-таносил касаллиги эҳтимоли билан диспансерга олиб келиниб, уч кун мобайнида текширишдан ўтказиш учун мажбурий сақланган. Бу даврда унга тўрт маҳал овқатланиш, кўрпа-тўшак учун бюджетдан пул сарфлаб келинган. 2016 йил 9 ойи мобайнида ички ишлар органлари томонидан текшириш учун олиб келинган 2608 нафар шахсдан фақатгина 577 нафари (22 фоизи) Тошкент шаҳрида доимий яшовчи бўлса, қолганлари бошқа ҳудудлардан келган шахслардир. Бироқ уларни тиббий кўрикдан ўтказиш, даволаш билан боғлиқ харажатлар фақатгина Тошкент шаҳар фуқаролари учун Давлат бюджетидан ажратилган маблағлар ҳисобидан амалга оширилган. Демак, кўриниб турибдики, соҳадаги муносабатларни қонуний тартибга солиш талаб этилади.

Тадбир иштирокчилари бу борадаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни такомиллаштириш, жумладан, "Таносил касалликларининг профилактикаси ва даволаш тўғрисида"ги янги қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш тўғрисида фикр алмашишди. Қайд этилганидек, янги нормаларнинг қабул қилиниши, ҳозирги кунда республикамизда ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солинмаган, аҳолининг соғлиғи учун хавфли бўлган таносил касалликларини мажбурий даволашга имкон яратиб, тарқалишининг олдини олишга ёрдам беради.

Давра суҳбатида билдирилган фикр-мулоҳазалар асосида қўмита томонидан тегишли таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилди.

Мунисхон КАРИМОВА.

ТЕХНОЛОГИЯ

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг "Ўзбекистон Республикасида атом энергетикасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони мамлакатимиз илм-фанида катта янгиликка кенг йўл очган тарихий аҳамиятга эга ҳужжат бўлди.

Ўзбекистон нега атом энергетикасини ривожлантиришга катта эътибор қаратмоқда?

Бунинг бир қанча асосли сабаблари бор.

Унда аҳоли ва иқтисодиёт тармоқларини энергия билан таъминлаш, энергетика секторини диверсификациялаш, атом энергиясидан тинчлик мақсадларида фойдаланиш каби эзгу ишлар ўз ифодасини топган. Хусусан, Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида ташкил этилган Атом энергетикасини ривожлантириш агентлиги мазкур жабҳада стратегик йўналишларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга ошириш билан шуғулланади.

Ҳозирги кунда бутун дунёда истеъмол қилинаётган электр энергиясининг ўртача 14 фоизи атом электр станциялари ҳиссасига тўғри келади. Бу кўрсаткични айрим давлатлар, хусусан, Франция ва Россия мисолида изоҳлайдиган бўлсак, уларда мос равишда 75 ҳамда 16 фоизга тенг. Бундай станциялар учун зарур бўладиган асосий хом ашё — ураннинг 40 граммидан олинадиган энергия бир тонна кўмирдан олинадиган энергия билан баробар. Иссиқлик электр станциялари кўмир, табиий газ каби ёқилғилар билан ишлаши ва бу жараёнда кислород ютилиб, атмосферага бошқа заҳарли газлар тарқалиши барчамизга яхши маълум. Бу эса, табиийки, атроф-муҳитга зарар келтиради. Атом электр станциялари эса экологик жиҳатдан мутлақо тоза ҳамда безиёндир.

Энг арзон энергия атом электр станцияларидан олинади. Яъни ҳозирги кунда унинг нархи дунё миқёсида 4 центдан ошмайди. Қуёшдан олинган энергия нархи 20 центдан ортиқ бўлиб, бугунги кунда аҳоли учун сотилаётган қуёш панеллари нархи 5 доллар/Втга тўғри келади. Қуёш панеллари ёрдамида бир квадрат метрдан 50 ватт энергия олиш мумкин. Уларни ўрнатиш учун катта-катта майдонлар керак.

Сўнгги йилларда илмий-тадқиқот институтларини жиҳозлар билан таъминлаш, модернизация қилиш деярли эсдан чиқаёзган эди. Табиий ва техника фанларига ёшлар орасида қизиқиш ҳам пасайиб кетганидан кўз юмиб бўлмайди. Етук мутахассислар, илмий ходимлар эса даромадли иш ҳамда чуқур билим истаб бошқа давлатларга чиқиб кетганди.

Шу маънода, бир ҳафта мобайнида Президентимизнинг соҳага дахлдор битта Фармон ва қарорлари қабул қилиниши бежиз эмас. Зотан, Фармон бу борада мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилса, "Фан ва олий таълим соҳаси ходимларининг меҳнат ҳақи миқдорини янада ошириш, илмий ва амалий-техник фаолият натижалари жорий этилишини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ҳамда "Тошкент шаҳрида "ММФИ" миллий тадқиқот ядро университети" федерал давлат автоном олий таълим муассасасининг филиалини ташкил этиш ва унинг фаолиятини ташкиллаштириш тўғрисида"ги қарорлари ЎзМУ ҳамда СамДУда Ядро физика кафедраларида 2018/2019 ўқув йили учун магистратурага қабул режасининг кескин кўпайтирилгани ҳамда Ўзбекистоннинг Бирлашган Ядро Тадқиқотлари институтига аъзолиги тўлиқ тиклангани, кадрлар етишмовчилигига барҳам бериши билан ниҳоятда аҳамиятлидир. Энди яхши мутахассислар учун катта имкониятлар пайдо бўляпти. Бу эса ёшларда физикага, табиий фанларга қизиқиш ортишида рағбат бўлиб, пировардида ядро физикаси ривожи учун янги йўл очади.

Толиб МЎМИНОВ,
Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Яримўтказгичлар физикаси ва микроэлектроника илмий-тадқиқот институтининг Ядро физикавий тадқиқот лабораторияси мудири, академик.

Ёз — 2018

Оромгоҳга бормаган болалар ёзни мароқли ўтказяптими?

Ёз — болаларнинг энг севимли фасли. Айни пайтда ўғил-қизлар мамлакатимизнинг сўлим гўшаларида жойлашган оромгоҳларда мириқиб дам олиб, кейинги ўқув йилига куч тўпламоқда.

Оромгоҳларга бормаган болалар эса умумтаълим мактабларида ташкил этилган соғломлаштириш майдончаларида ҳордиқ чиқаряпти.

Яшнобод туманидаги 227-умумтаълим мактабида очилган "Умид" болалар майдончаси ана шундай гавжум масканлардан. Бу ерда эртамиз эгаларининг бўш вақтларини мазмунли ўтказишлари учун барча шарт-шароит яратилган. "Ёз ўтмоқда соз!" шиори остида ёшларнинг маданий савиясини ошириш, маънавиятини бойитиш мақсадида турли тадбирлар, спорт мусобақалари ўтказилмоқда. Жумладан, "Эртак қаҳрамонлари — саҳнада" номли тадбир болаларда катта таассурот қолдирди. Қизиқарли саҳна кўринишларида эртак қаҳрамонларининг эзгу фазилатларини кўрган ёш томошабинлар катталарни ҳурмат қилиш, жамоат жойларида ўзини тутиш, бўш вақтдан самарали фойдаланиш, китоб мутолаасига эътиборни кучайтириш борасида ўзлари учун зарур хулосаларни чиқариб олдилар.

Ҳ. ЖЎРАЕВ,
Республика Маънавият ва маърифат марказининг бўлим бошлиғи.

Фарғонага инвесторлар қизиқиши тобора ортмоқда

Фарғона вилоятининг Қўқон ва Марғилон шаҳарлари ҳокимияти вакиллари ҳамда бир гуруҳ тадбиркорлар тўғридан-тўғри инвестициялар олиб киришни кўпайтириш мақсадида Хитойга боришди.

ҲАМКОРЛИК

Юртдошларимиз Хитой Халқ Республикасининг қурилиш маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва лойиҳалаш бўйича етакчи давлат корхоналаридан бўлган "China Building Building Material Academy" компаниясининг тарихи, қўлга киритган ютуқлари ҳамда келажакдаги режалари билан яқиндан танишгач, "Beijing Truimph International Engineering Co., Ltd" компанияси бош офисида музокаралар бўлиб ўтди.

Фарғоналикларнинг бир гуруҳи Пекиндан Хубэй провинциясининг Ухань шаҳрига, иккинчи гуруҳи Шандон провинциясининг Зибо шаҳрига йўл олди. 60 миллион аҳоли истиқомат қиладиган Хубэй провинциясида қурилиш ва автомобиль саноати учун пўлат рулонлар ишлаб чиқарувчи "China Baowu Steel Iron Company", фармацевтика соҳасидаги "China Maneco Co., Ltd" компаниялари билан музокаралар чоғида мамлакатимизда хорижий инвесторларга яратилаётган имкониятлар, солиқ ва божхона имтиёзлари, "Қўқон" эркин иқтисодий зонаси бўйича тўлиқ маълумот берилди.

"Westin" меҳмонхонасининг мажлислар залида делегация аъзолари ҳамда Ухань шаҳри ҳокимлиги, савдо-саноат палатаси ва Хубэй провинциясининг 50 дан ортиқ тадбиркорлари иштирокида бизнес форум ташкил этилди. Форум қатнашчилари Ўзбекистонда сўнгги икки йилда амалга оширилаётган улкан ислоҳотлар, хорижий инвесторлар учун яратилаётган имкониятлар, очиқ эшиклар сиёсати ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Шунингдек, олтингугуртни қайта ишлаш, ўтга чидамли ғишт, форфор чинни (bone ceramics) идишлар ишлаб чиқариш лойиҳаларини амалга ошириш бўйича келишувларга эришилди. "Shaffof Omadli Sanoat" ва "The Urumqi Silk Road Power Trading Co.,Ltd" корхоналари ўртасида олиб борилган музокаралар натижасида томонлар сиқилган газ учун баллонлар ҳамда бутловчи қисмлар ишлаб чиқариш бўйича ҳам меморандум имзоладилар.

Сафар чоғида имзоланган ҳужжатлар натижасида Фарғона вилоятига 400 миллион АҚШ долларидан зиёд миқдорда хорижий инвестиция олиб кирилиши кутилмоқда. Бу эса янги корхоналар, янги иш ўринлари ва аҳоли турмуш даражасининг ўсиши демакдир.

Гулбаҳор САИДҒАНИЕВА.

Зомин оҳанрабоси

Жиззах вилоятининг Зомин тумани пурвиқор тоғлари, гўзал табиати билан машҳур. Денгиз сатҳидан 3000 метр баландликда жойлашган тоғлар бағрида ям-яшил арчазорлар, зилол сувли булоқлар, шифобахш гиёҳлар ва ўсимликлар дилни яйратади. Бу ерда қадимги қўрғон ва қалъалар харобаларини ҳам учратасиз ҳамда бугунги кун билан уйғунлашиб кетган замонавий кемпинглар, дам олиш масканлари, бир қанча турдаги сайёҳлик йўналишларига дуч келасиз. Буларнинг барчаси кишида катта таассурот уйғотади.

Умумий майдони 26 минг 840 гектарга тенг Давлат қўриқхонаси, 24 минг 110 гектар майдондаги Халқ боғи ноёб тоғ экотизимларни сақлаш, тиклаш ва тадқиқ этиш имконини беришидан ташқари табиий шифохона саналади. Унда экосайёҳлар учун қулай шарт-шароит яратилган. Ўн икки минг гектарга яқин майдонга эга энг йирик ва табиий ўрмонлар айнан юртимизнинг Зомин туманида жойлашган. Тоғ ёнбағирлари гўзал даралар билан ўралган. Дарё ва сой бўйларида оқтераклар, мажнунтоллар ва жийдалардан иборат тўқайзорлар ястаниб ётади. Қарағай ўрмонларида юртимиз “Қизил китоби”га киритилган 14 та ноёб ҳайвон ва 18 турдаги ўсимликлар мавжуд.

Баланд тоғлардаги минг йиллик арчалар кўланкасидаги қорлар май ойининг охирларигача эримай, сон-саноқсиз булоқларни сув билан таъминлайди. Уларнинг мустаҳкам илдиз тизимлари эса энг тик тоғ ёнбағирларидаги тупроқни маҳкам “ушлаб”, уларни сув ёки ҳаво таъсиридаги нурашлардан сақлаб қолади.

ВАТАН МАНЗАРАЛАРИ

Арча ўрмонлари ичида кўп йиллик тупроқ қатламида илдиз отган 700 хилдан ортиқ ўсимлик дунёси барқ уради. Бу ердаги ҳайвонот дунёсининг аксариятини қуён, тулки ва жайралар ташкил қилади. Бўри, тўнғиз, айиқлар, баъзида Туркистон силовсинлари ва Помир тоғ йўлбарсларини ҳам учратиш мумкин. Ноёб қушлардан бўлмиш қора лайлаклар, тоғ какликлари ва уларнинг йирик тури — тоғ куркалари сони анча.

Турнакўзли чашмалар орасида Шербулоқ булоғи халқ орасида жуда машҳур. Атрофи тошдан ясалган зина ва йўлакчалардан иборат кичик ғор тубига тишни ёрар зилол сув шер боши шаклини эслатувчи тошдан шарқираб оқиб тушади. Булоқ суви таркибида кальций моддаси жуда кўплиги боис ундан совитилган сутнинг таъми келади. Шунинг учун аҳоли ва сайёҳлар уни севиб истеъмол қилади.

Зоминда жойлашган бир қатор археологик ёдгорлик мажмуалари сайёҳларни ўзига жалб этади. Шулардан бири Зоминсувнинг ўнг қирғоғида жойлашган Оқтепа ёдгорлик мажмуаси бўлиб, ёдгорликнинг шимолий кесимида X — XII асрларга оид тарихий буюмлар топилган. Равот — Зомин йўлининг чап томонидаги Шўрчи қишлоғида жойлашган Тўртқўлтепа ёдгорлиги ўз даврида машҳур карвонсарой ҳисобланган. Ўтган асрнинг тўқсонинчи йилларида олиб борилган археологик изланишлар чоғида карвонсаройнинг кириш эшиклари топилган. Дарвоза ҳимоя деворининг қоқ марказида жойлашган бўлиб, атрофдаги деворлар арк кўринишида қурилган, уларнинг қалинлиги тахминан 2,5 метрни ташкил этади. Кичик хоналар ва омборхоналардан иборат карвонсарой тўрт тарафдан ҳимоя деворларига эга. Тарихий ёдгорликлар Сомонийлар ва Қорахонийлар сулоласи ҳукм сурган даврларга тегишли эканлиги айтилади. Мих қўрғони эса юртимиздаги бошқа сарой ва обидалардан фарқли равишда, миллий нақшлар билан безатилмаган. У тоғ тошлари ва қумлоқ тупроқдан бунёд этилган. Бу қалъа анча қадимий, шундай бўлса-да, манбаларда келтирилмаган. Бу қалъани 1987 йилда археологлар тупроқ остида, ўз шаклини сақлаган ҳолда қайтадан дунёга келтиришга муваффақ бўлишган. Зомин тумани миллий боғ ҳудудида муҳофаза этиладиган объектлар қаторига киритилган. Мих қўрғони Зоминсув дарёсининг ирмоғи Еттикечув водийсининг Чортонги дарасига туташ ҳудудда жойлашган харобалар бўлиб, қадимда тоғ конида ишловчи инсонлар учун яшаш, ов қилиш ва керак бўлганда душманлардан ҳимояланиш учун қалъа вазифасини бажарган. Мих қўрғони харобаларида ўтказилган тадқиқотларда VI-VII асрларга оид тангалар, жез буюмлар, мато ва темир қолдиқлари топилган. Бу қалъада аввал араблар, кейинроқ хитойликлар яшаган. Хитойликлардан сўнг бу қалъа Мих деб атала бошланган. Бунинг асосий сабаби, хитойликлар атрофдаги тошларни эритиб темир олишгани экан. Унинг қолдиқлари ҳозиргача қалъа атрофида сочилиб ётади.

Туманда оромгоҳлар жуда кўп бўлиб, улар ичида энг машҳури “Зомин” санаторийсидир. У туман марказидан 50 километр узоқликда, Туркистон тоғ тизмасининг шимолий ёнбағрида, денгиз сатҳидан 2000 метр баландликда, Қорақарағали боғларни қўриқлаш ҳудудида жойлашган. Шу сабабли, атмосфера босими нисбатан паст ва ҳавонинг кислород ҳамда ультрабинафша нурлари билан тўйинганлиги юқори нафас йўллари ва асаб тизими касалликларини даволаш учун жуда фойдали.

Зомин маҳаллий ва хорижлик сайёҳларни доимо ўзига жалб этиб келгани боис бугунги кунда бу ерда экотуризм йўналишига жиддий эътибор қаратилмоқда. Ўриклисой шаршараси, ёши 1000 га яқинлашган “Бобоёнғоқ” дарахти, “Қирқ қиз” каби табиат ёдгорликлари сайёҳларни чексиз ҳайратга солади.

Суффа радиотелескопи Зомин тоғларининг энг баланд нуқтасида жойлашган бўлиб, атрофи арчазорлар билан ўралган текисликдан иборат. Маҳаллий халқ орасида “супа” номи билан машҳур. Фан тилида бу жойни “Суффа” платоси дейишади. Бу ерда ўтган асрнинг саксонинчи йилларидан бошлаб радиоастрономик мажмуа қурилиши бошланган бўлиб, кейинроқ тўхтаб қолган эди. Мажмуада тўлқин узунлигини миллиметрлик диапазонида нурланишни қабул қилиб оладиган 70 метрлик диаметрга эга параболик антенна ўрнатиш режалаштирилган. У самодан ноёб маълумотларни қабул қилиб олиш, уни ёзиш ва олимларимизга етказиш учун мўлжалланган. Телескопнинг, айнан Зомин тоғларида қурилиши ҳам бежиз эмас, чунки денгиз сатҳидан 2400 метр баландликда жойлашган, чанг-тўзон кузатилмайдиган, йил давомида очиқ об-ҳаволи кунлар кўп бўладиган бу ҳудуд астроиклим учун жуда мос. Бугунги кунда Суффа радиотелескопининг асосий тайёрлиги эллик фоиздан зиёдга баҳоланган. Унинг қурилишини давом эттириш, параболик кўзгуни созлаш, эҳтиёт қисмларни олиб келиш, ўрнатиш ишлари учун Россия давлати билан 100 миллион АҚШ долларилик шартномалар имзоланиши кўзда тутилган.

Ҳозирги кунда Зоминга ташриф буюрган сайёҳлар мажмуа яқинига бориш имконига эга бўлмасалар-да, уни узоқдан суратга олиши, селфига тушиши ва у ҳақда маълумотлар олишлари мумкин.

Толибжон ЭРГАШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

“Адабиёт яшаса — миллат яшар!” Улуғ ўзбек шоири Абдулҳамид Сулаймон ўғли Чўлпоннинг бу сўзлари шу кунларда адабий давраларда тез-тез янграмоқда. Негаки, 7-8 август кунлари пойтахтимизда ўзбек адабиётини дунёга танитиш мақсадида илк марта “Ўзбек мумтоз ва замонавий адабиётини халқаро миқёсда ўрганиш ва тарғиб қилишнинг долзарб масалалари” мавзуида нуфузли халқаро конференция ташкил этилмоқда.

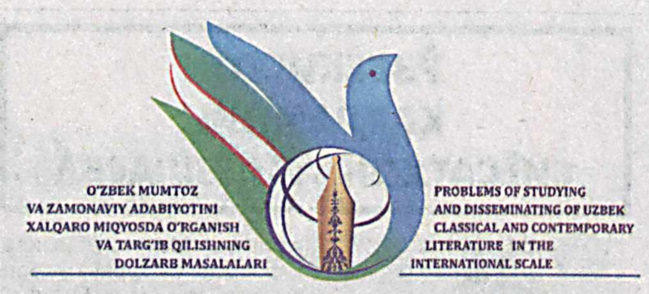

Ўзбек адабиёти дунёга чиқмоқда

Мазкур тадбирнинг аҳамияти шундаки, илгари ўзбек ижодкорлари онда-сонда ўз имкониятларидан келиб чиққан ҳолда асарларини чет тилларга таржима қилиб, нашр этиб келган бўлсалар, эндиликда бу жараён давлат сиёсати тусини олди. Маҳоратли мутаржимлар ушбу анжуман доирасида адабиётимизнинг энг сара асарларини танлаб, ўз тилларига ўгириш имкониятига эга бўлади.

— Ҳақиқатан ҳам, дунё халқларини адабий алоқаларини мустаҳкамлаш, ўзбек адабиётини кенг тарғиб этишга бағишланган мазкур халқаро конференция миллий адабиётимиз учун янги имкониятлар эшигини очади, — дейди Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси Сирожиддин Саййид. — Унда қарийб ўттизта давлатдан қирққа яқин меҳмонлар иштирок этиши кутилмоқда. Анжуманда биз адабий-эстетик идеалнинг умуминсоний мезонлари хусусида сўз юритамиз, мунозара, мубоҳаса қиламиз. Конференцияда ўзбек мумтоз ва замонавий адабиёти намуналарининг хорижда ўрганилиши ҳамда таржималари, бадиий таржима муаммолари, моҳир таржимонлар тайёрлашда миллий ва жаҳон тажрибасини уйғунлаштириш, халқаро адабий алоқаларни кучайтиришнинг долзарб масалалари юзасидан фикр алмашилади. Ёшлар атоқли олимлар, машҳур адибу шоирлар, салоҳиятли таржимонлар билан яқиндан танишиш, маҳорат сирларидан баҳра олиш имкониятига эга бўлишади.

Конференция ишида қатнашиш учун ташриф буюрувчиларнинг аксарияти хориж университетларида ўзбек тили ва адабиётидан сабоқ бериб келадилар. Келгуси илмий изланишларида асқатиши ҳам назарда тутилган ҳолда улар учун муносиб совғалар тайёрланди. Жумладан, “Буюк Алишер Навоий” — “Alisher Navoiy the great” деб номланган китоб нашрдан чиқиш арафасида. Миллий телерадиокомпания фондида сақланаётган, таниқли санъаткорлар ўқиган Алишер Навоий, Мирзо Бобур, Муқимий ва бошқа мумтоз адабиёт вакилларининг ғазаллари намуналари, шунингдек, XX аср ўзбек адабиёти вакилларининг ўзлари ўқиган шеър ва ҳикоялари кўчирилган аудиотасмалар ҳам меҳмонларга бериладиган совғалар орасидан жой олади.

Конференцияга тайёргарлик жараёнида ўзбек адабиётини хорижий мамлакатларда тарғиб этиш билан шуғулланаётган олимлар, таржимонлар ва ноширлар билан алоқалар ўрнатилди. Тадбир доирасида ўзбек адабиёти намуналарини чет элларда нашр қилиш масаласида ҳам бир қанча музокаралар ўтказилади. Озарбайжон, Тожикистон, Қирғизистон ва Қозоғистон Ёзувчилар уюшмалари билан ҳамкорлик меморандумлари имзоланиши ният қилиб турибмиз. Ўзбекистонда чоп этиладиган адабий нашрлар билан бир қанча хорижий адабий нашрлар ўртасида ҳамкорлик ўрнатилиши ҳам кўзда тутилган. Бу ўзбек мумтоз ва замонавий адабиёти намуналари таржимаси ҳамда тадқиқ қилиш, халқаро миқёсда тарғиб этиш билан боғлиқ олиб борилаётган дунёвий илмий-ижодий изланишлардан мунтазам хабардор бўлиш, уларни мувофиқлаштириш имкониятини яратади.

Меҳмонлар Шарқ гавҳари — Самарқанд саёҳатида Амир Темур, Ҳазрати Хизр мақбаралари, Биринчи Президентимиз Ислом Каримов қабрини зиёрат қилишади. Регистон майдони, Мирзо Улуғбек расадхонаси, Шоҳи Зинда ансамбли ва Имом Мотуридий мақбараси сингари тарихий масканлар уларда ёрқин таассурот қолдиришига ишонамиз комил.

Давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган ҳамда қўллаб-қувватланаётган ушбу йирик ташаббус — халқаро анжуманнинг Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси учун алоҳида меҳр ва эътибор билан қуриб берилган муҳташам бинода ўтиши аҳамияти жиҳатидан тарихий воқеадир.

Бинобарин, жаҳонда ўзбек адабиётини янада кенг миқёсда тарғиб этиш, унинг нуфузи мустаҳкамланиши, Ватанимиз обрў-эътиборининг ортишида мазкур конференция, шак-шубҳасиз, муҳим ўрин тутади.

Д. КАРИМОВ
суҳбатлашди.

Муқовада ўқувчининг тасаввури акс этсин

Китоб — маънавий бойлик, ақл қайроғи. Шу маънода, уни нашр этишнинг ҳам ўз этикаси, тартиб-қоидалари мавжуд. Бироқ бугун айрим нашриётлар бежирим, харидорни ўзига чорлайдиган китобларни дўконларга чиқариш билан овора бўлиб, асосий жиҳатни эътибордан четда қолдирмоқда. Бу — китоб муқоваси.

МУШОҲАДА

Маълумки, тажрибали рассомлар китоб юзидаги тасвирларда асардаги асосий маънони очишга интилган. Кўплаб бадиий асарларимизнинг муқоваси китобхонни узоқ мулоҳазага чорлаши, мутолаага жалб этиши шундан.

Аммо ҳозирги кунда баъзи нашриётлар бозор иқтисодиёти шароитидан келиб чиқиб, аксарият китобларни муқовалашда асар мазмун-моҳияти унутилиб, унинг харид муаммосини ҳал эта оладиган тасвирларга урғу бермоқда. Бадиий китоблар юзида турли актёру актрисалар, шоу-бизнес вакилларининг антиқа суратлари жой олмоқда. Афсуски, бундай муқовалар китоб олди-сотдисига ўз таъсирини кўрсатяпти.

Яна бир ҳолат: сценарийси асосида бадиий фильм суратга олинган асарни қайта нашр этишда ўша кино қаҳрамонлари расмларидан фойдаланиш масаласи.

Аниқки, ҳар қандай фильм унга асос бўлган асарнинг мазмун-моҳиятини, муаллифнинг ўй-қарашлари, ўқувчига ҳам “юқадиган” ҳиссиётларини тўла очиб бера олмайди. Чунончи, қўлимизга олган “Ўткан кунлар” китобига 14 — 18 ёшли китобхон нигоҳи билан қараймиз. Хулосамиз эса оддий. Энди романни ўн марта ўқиган тақдирда ҳам, бу чанқоқ кўнгил ойнасида Отабек ва Кумуш худди китоб муқовасидагидек акс этиб туради. Мамлакатимиз бўйлаб тарқалган китобни неча киши ўқиса, шунча бир хил тасаввур. Муқова аслида нима мақсадда шу кўринишга келтирилган ва матбаачилар назарида қанчалик фойда бераётган бўлмасин, фақатгина тасаввурларнинг биқиқ ва сиқиқлигига хизмат қилади.

Бугун айрим ёшларимизга адабиётимизда яратилган йирик романлар мазмунига оид бирор саволни берганимизда, бутун сюжетнинг ярим-ёртисига таяниб суратга олинган фильмдаги таассуротларига таяниб жавоб беришининг асосий сабаблардан бири шу.

Назаримизда, бундан кейин фильмга айланган асарларни қайта нашр этаётган мутахассислар муаллифнинг тасаввури, унинг бирламчи ижоди ҳурматидан санъаткорлар суратини муқовага жойлаштирмасалар, мақсадга мувофиқ бўларди. Турфа оламда минг турфа одам экан, бадиий асарларимизни мутолаа қилаётган ҳар бир китобхон уни ўз тасаввурида кўраверсин.

Маъмура ЗОҲИДОВА.

Маънавиятни бойитувчи китоблар

Тақдимот

Пойтахтимизда “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” давлат илмий нашриёти томонидан чоп этилган “Маънолар маҳзани” ҳамда “Ёш раҳбар энциклопедик луғати” номли китоблар тақдимоти ўтказилди.

“Маънолар маҳзани”да халқимизнинг асрлар давомида сайқал топган ва бизгача етиб келган ноёб дурдона фикрлар — ҳикматли сўзлар ва мақоллар шарҳи берилган. Китобни ўқиган ҳар бир киши ўтмиш билан ҳамнафаслик ҳиссини туйиб, ҳикматлар замиридаги маънолар маҳзанидан баҳраманд бўлади, ҳаёт ҳақидаги тасаввури бойийди.

Ҳар бир ёш раҳбар ўз жамоасида обрў-эътиборли бўлишни, жамоадаги маънавий муҳитни, жипслик ва якдилликни таъминлашни истайди. Бунинг учун у билимини бойитиши, тажриба тўплаши лозим. Шу маънода, “Ёш раҳбар энциклопедик луғати” ёш бошқарувчилар учун зарур қўлланмадир.

Муҳаммаджон АҲМАДЖОНОВ.

МАДАНИЯТ хабарлари

Шифобахш наволар

Бухорода “Навоининг шифобахш наволари” номли мақом кечаси бўлиб ўтди. Тадбирда “Мухаммаси Насрулло”, “Сарафбори дугоҳ” каби ўзбек мумтоз мақомларидан намуналар ижро этилди.

Мақсад — замон қаҳрамонини яратиш

Пойтахтимизда “Театрларда замон қаҳрамони образини яратиш” мавзуида матбуот анжумани ўтказилди. Унда мазкур мавзуда маърузалар қилинди ва мутасаддилар зиммасига аниқ вазифалар қўйилди.

Ватанни куйлаш саодати

Хоразмда “Ягонасан, муқаддас Ватан!” кўрик-танловининг вилоят босқичи бўлиб ўтди. Ватанимизни тараннум этувчи тароналар ижро этилган тадбир якунида ғолиблар тақдирланиб, кўрик-танловнинг республика босқичига йўлланма берилди.

Маданият вазирлиги хабарлари асосида Д. СОДИҚОВ тайёрлади.

ООО «Butlash Garant Servis»

предлагает бетономешалки российского производства

1. Бетоносмеситель гравитационный МС-200

Технические характеристики:
МС-200, геометрический объем барабана — 200 л, время перемешивания — 120 секунд, объем готовой смеси — 110 л, объем загрузки — 150 л, номинальная мощность — 1 кВт, напряжение питания — 220 В/50 Гц, вес — 66 кг.

2. Бетоносмеситель гравитационный СБР-500А.1

Технические характеристики:
СБР-500А.1, геометрический объем барабана — 500 л, время перемешивания — 90 секунд, объем готовой смеси — 270 л, номинальная мощность — 1,5 кВт, напряжение питания — 380 В/50 Гц, вес — 270 кг.

Форма оплаты — перечисление.

ООО «Butlash Garant Servis» реализует бетономешалки российского производства со склада в Ташкенте.

Адрес: г. Ташкент, Сергелийский р-н, ул. Олтин водий, 29А.
Телефоны: (+99897) 760-86-00, (+99890) 370-86-86.

537/А/313

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Давлат, хусусий ва мулкчилик шакли турлича бўлган корхоналар раҳбарлари диққатига!

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги
ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИ ИНСТИТУТИ

иккита бинода капитал таъмирлаш ишларини бажариш бўйича қайта танлов савдолари эълон қилади.

1. Уч қаватли ўқув биноси тиббий қисм билан.
Смета нархи ҚҚС билан — 1 490 032 000,85 сўм.
Таъмирлаш муддати — 4 ой.

2. Маънавият ва маърифат маркази ҳамда музей биноси.
Смета нархи ҚҚС билан — 885 289 239 сўм.
Таъмирлаш муддати — 4 ой.

Тижорат таклифлари эълон чоп этилган санадан бошлаб 10 кун мобайнида қабул қилинади.

Маълумот олиш учун ҳар куни соат 9.00 дан 18.00 гача қуйидаги манзил бўйича мурожаат этиш мумкин: Тошкент шаҳри, Сергели тумани, Дўстлик мавзеси, 5-уй. Телефон: (0-371) 258-56-57 (навбатчи).

621J/312

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги жамоаси агентлик масъул ходими Севара Саидовага отаси **Бадриддин ЖЎРАЕВ**нинг вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

«ХАЛҚ СЎЗИ»га ЭЪЛОНЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.
9.00 дан 18.00 гача
232-11-15,
232-10-63.
E-mail: reklama@xs.uz

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2008 йил 15 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 745. 78 621 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоси келишилган нархда.

Газетамиз ҳақидаги маълумотларни юклаб олиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона (0-371) 233-52-55;
Котибият (0-371) 233-10-28; Эълонлар (0-371) 232-11-15.

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета таҳририят компьютер марказида терилди ҳамда оператор А. Исмоилов томонидан саҳифаланди.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул. Босмахона телефони: (0-371) 233-11-07.

МАНЗИЛИМИЗ:
100000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи муҳаррир — З. Худойшукуров
Навбатчи — Д. Каримов.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машраббоев.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: “Буюк Турон” кўчаси, 41. ЎзА якуни — 01.13 Топширилди — 02.15 1 3 4 5·6